
Не спалося, – а ніч, як море.
(Хоч діялось не восени,
Так у неволі.) До стіни
Не заговориш ні про горе,
Ні про младенческие сны¹.
Верчуся, світу дожидаю,
А за дверима про своє
Солдатське нежитіє
Два часовії розмовляють.

1

Така ухабиста собой,
И меньше белой не дарила².
А барин бедненький такой.
Меня-то, слышь, и подсмотрили,
Свезли в Калугу, и забрали.
Так вот те случай-то какой!

2

А я... аж страшно, як згадаю.
Я сам пішов у москалі;
Таки ж у нашому селі
Назнав я дівчину... Вчащаю
І матір удову еднаю.
Так пан заклятий не дає.
Мала, каже; – нехай, дождуся.
І, знай, вчащаю до Ганнусі.
На той рік знову за своє;
Пішов я з матір'ю просити.
«Шкода, – каже, – і не проси.
П'ятсот, – каже, – коли даси,

Бери хоч зараз...» Що робити!
Головка бідна! Позичать?
Та хто таку позичить силу?
Пішов я, брате, зароблять.
І де вже ноги не носили,
Поки ті гроші заробив.
Я годів зо два проходив
По Чорноморії, по Дону...
І подарунків накупив
Найдорогіших... От вертаюсь
В село до дівчини вночі –
Аж тільки мати на печі,
Та й та, сердешна, умирає,
А хата пусткою гние.
Я викресав огню, до неї...
Од неї пахне вже землею,
Уже й мене не пізнає!
Я до попа та до сусіди,
Привів попа, та не застав –
Вона вже вмерла. Нема й сліду
Моєї Ганни. Я спитав
Таки сусіду про Ганнусю.
«Хіба ти й досі ще не знаєш?
Ганнуся на Сибір пішла.
До панича, бачиш, ходила,
Поки дитину привела
Та у криниці й затопила».
Неначе згага запекла.
Я ледве-ледве вийшов з хати,
Ще не світало. Я в палати
Пішов з ножем, не чув землі...
Аж панича вже одвезли
У школу в Київ. От як, брате!
Осталися і батько й мати,
А я пішов у москалі.
І досі страшно, як згадаю.
Хотів палати запалить
Або себе занапастить,
Та бог помилював... А знаєш,
Його до нас перевели
Із армії чи що?

Так що же,
Ну, вот тепер и приколи.

2

Нехай собі. А бог поможе,
І так забудеться колись.
Вони ще довго говорили,
Я став перед світом дрімать,
І паничі мені приснились
І не дали, погані, спать.

[Між 19 і 30 травня 1847,
С.-Петербург]

1. *Ни про младенческие сны.* — Неточна цитата з вірша В. А. Жуковського «Цветок».

2. *И меньше белой не дарила.* — йдеться про тодішні асигнації (паперові гроші Російської імперії) вартістю 25 крб., які друкувалися на білому папері, звідси їх назва.